הסיגד לכולם

דף עבודה • תיכון • רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

- חלק א׳ – קוראים 📖
- חלק ב׳ – מתרגלים ✏️
- חלק ג׳ – מדברים וכותבים 🗣️

חלק א׳ – קוראים 📖

קראו את הטקסטים. סמנו מילים חדשות.

📜 ברית שמתחדשת: זהות וזיכרון

חג הסיגד, הנחגג בכ״ט בחשון, הוא אחד הביטויים המובהקים לזהותה של קהילת ביתא ישראל. במשך מאות שנים חיה הקהילה באתיופיה, מנותקת במידה רבה משאר תפוצות ישראל, ובכל זאת שמרה על זהות יהודית ייחודית. החג, שמשמעות שמו היא השתחוות או סגידה, מעמיד במרכזו רעיון אחד: חידוש הברית בין העם לבין האל והתורה.

לפי מסורת הקהילה, החג מהדהד את המעמד המתואר בימי עזרא ונחמיה. אחרי שיבת ציון התכנס העם בירושלים, שמע את קריאת התורה, הכה על חטא והתחייב מחדש לשמור את המצוות. בדומה לכך, בסיגד מתכנסת הקהילה כולה, צמה, מקשיבה לתורה ומקבלת עליה מחדש את עול המצוות. החג חל חמישים יום אחרי יום הכיפורים, ולכן הוא נתפס כהשלמה של ימי התשובה.

מה משמעותו של חידוש ברית? ברית איננה אירוע חד־פעמי; היא מחויבות שיש לרענן. קהילה שחוזרת מדי שנה אל רגע ההתחייבות מזכירה לעצמה מי היא ומה מקור כוחה. כך הזיכרון אינו רק שמירה על העבר, אלא פעולה מכוונת שמעצבת את ההווה. יתרה מזו, החזרה השנתית אל אותו טקס יוצרת רצף בין הדורות: הסבים והסבתות, ההורים והילדים עומדים יחד באותו מקום ואומרים את אותן מילים, וכך כל דור מצטרף אל השרשרת.

זו אולי התרומה העמוקה של הסיגד לחברה הישראלית כולה: הוא מלמד שזהות נבנית מתוך בחירה חוזרת, ושמסורת חיה כל עוד יש מי שמחדש אותה.

⛰️ מנהיגות של רוח: הקסים על ההר

בבוקר החג עלו בני הקהילה באתיופיה אל פסגת הר גבוה. ההר, לפי המסורת, מסמל את הר סיני, ומכאן שהעלייה אליו היא שחזור סמלי של מעמד קבלת התורה. המתפללים לבשו לבן, סמל של טוהר והתחדשות, ויש שנשאו אבן על ראשם כביטוי של ענווה וחרטה.

בראש התהלוכה צעדו הקסים, מנהיגיה הרוחניים של הקהילה. הם נשאו את האורית, ספרי התורה הכתובים בגעז, וקראו ממנה בקול. מאחר שגעז הייתה שפה עתיקה שרוב הציבור לא הבין, תרגמו הקסים את הדברים לאמהרית והסבירו אותם. בפעולה פשוטה זו טמון עיקרון של מנהיגות: המנהיג אינו שומר את הידע לעצמו, אלא מנגיש אותו לכולם. יש בכך גם אמירה על כבוד: כל מתפלל ומתפללת, משכיל או פשוט, זכאים להבין את הדברים ולהשתתף בהם.

מנהיגותם של הקסים לא נמדדה בכוח, בעושר או בשררה. סמכותם נבעה מן הידע, מן היושרה ומן היכולת לשמור על חזון משותף. כאשר העלייה להר הייתה קשה והצום הכביד, הם היו אלה שהזכירו לקהל מדוע עלו, לאן הם נושאים את עיניהם ומה מחבר ביניהם.

מכאן אפשר ללמוד שמנהיגות רוחנית מתבטאת בהקשבה, בהסבר ובהתמדה. היא אינה מכתיבה מלמעלה, אלא מובילה מתוך הקהילה ולמענה. שאלה שכדאי לשאול היא אילו מן התכונות האלה נדרשות גם ממנהיגים בכיתה, בתנועת נוער או בקבוצה שאנו שייכים אליה. התשובה אינה נמצאת רק בעבר; היא מזמינה כל אחד ואחת לבחון את עצמם.

🕊️ כיסופים כחוסן קהילתי

במרכז תפילות הסיגד עמד הגעגוע לירושלים. דורות רבים חיו הרחק ממנה, אך הם לא הסכימו לשכוח אותה. בסיום התפילה נאמר בתקווה המשפט "בשנה הבאה בירושלים", כמעט כהבטחה.

אפשר לראות בכיסופים האלה יותר מרגש אישי. כאשר קהילה שלמה מתגעגעת יחד, הגעגוע הופך לחזון משותף, והחזון מעניק לה כוח לעמוד בקשיים. במובן זה הכיסופים היו מקור של חוסן: הם שמרו על הלכידות, נתנו משמעות לסבל והפכו את הציפייה לחלק מן הזהות. חוסן כזה אינו מבטל את הכאב, אך הוא מאפשר לשאת אותו בלי להישבר.

כיום רוב בני הקהילה חיים בישראל, והחלום התגשם עבור רבים. אולם החג לא איבד את משמעותו; הוא קיבל צורה חדשה. מדי שנה מתכנסים רבים על טיילת גבוהה הצופה אל ירושלים. הקסים עומדים בבגדיהם הלבנים תחת מטריות צבעוניות, והקהל מתפלל ומודה. ההר הוחלף בטיילת, אבל המבט נשאר אותו מבט. גם בני הדור הצעיר, שנולדו בישראל, מצטרפים לתפילה ולשמחה ומקבלים את המסורת מידי המבוגרים.

סיגד הוא היום חג רשמי של מדינת ישראל, ויש בו הזמנה לכל אזרחיה. הוא מציע לחברה כולה שאלה פתוחה: מה הם החלומות המשותפים שלנו, ומה נדרש כדי לשמור עליהם לאורך זמן? אם קהילה אחת הצליחה לשאת חזון במשך מאות שנים, אולי יש בכך השראה לכולנו.

חלק ב׳ – מתרגלים ✏️

1. תמונה ומילה

כתבו את המילה הנכונה ליד כל תמונה.

מילים: חידוש ברית • ענווה • חזון משותף • חוסן קהילתי • אורית • כיסופים לירושלים • רצף בין־דורי • תרגום והנגשה

תמונה	המילה	תמונה	המילה
			
			
			
			

2. השלימו

מַחְסַן מִלִּים: מהדהד • שחזור • מנגיש • שררה • לכידות • מחויבות • רצף • השראה

1. לפי המסורת, החג _____ את חידוש הברית בימי עזרא ונחמיה.
2. ברית איננה אירוע חד־פעמי אלא _____ שיש לרענן.
3. החזרה השנתית אל הטקס יוצרת _____ בין הדורות.
4. העלייה להר היא _____ סמלי של מעמד קבלת התורה.
5. המנהיג הרוחני אינו שומר את הידע לעצמו אלא _____ אותו לכולם.
6. סמכות הקסים לא נבעה מכוח או מ_____.
7. הכיסופים המשותפים שמרו על ה_____ של הקהילה.
8. קהילה שנשאה חזון מאות שנים יכולה להיות _____ לכולנו.

3. הבנת הנקרא – הקיפו

1. מדוע, לפי טקסט 1, הזיכרון הוא "פעולה מכוונת" ולא רק שמירה על העבר?

(א) כי הוא מתרחש רק פעם אחת (ב) כי החזרה אל רגע ההתחייבות מעצבת את זהות הקהילה בהווה

(ג) כי אין בו תפילה (ד) כי הוא תלוי במקום אחד בלבד

2. מה ההשוואה בין סיגד לבין המעמד בימי עזרא ונחמיה מוסיפה להבנת החג?

(א) היא מראה שהחג חדש לגמרי (ב) היא מוכיחה שהחג נחגג בבבל

(ג) היא מעגנת את החג ברצף היסטורי ורעיוני של חידוש ברית (ד) היא מסבירה את צבע הבגדים

3. איזה עיקרון של מנהיגות עולה מכך שהקסים תרגמו את האורית לאמהרית?

א) הנגשת ידע לכולם ב) שמירה על סוד ג) מנהיגות של כוח ד) העדפת המשכילים

4. על פי טקסט 2, ממה נבעה סמכותם של הקסים?

א) מעושר משפחתי ב) מכוח צבאי ג) מתפקיד שקיבלו מן השלטון

ד) מידע, מיושרה ומשמירה על חזון משותף

5. מה הטענה המרכזית של טקסט 3?

א) שהגעגוע הוא רגש פרטי בלבד

ב) שכיסופים משותפים יכולים להפוך לחזון ולמקור של חוסן קהילתי ג) שהחג נעלם אחרי העלייה

ד) שאין קשר בין עבר להווה

6. מה משמעות המשפט "ההר הוחלף בטיילת, אבל המבט נשאר אותו מבט"?

א) שהנוף בירושלים דומה לנוף באתיופיה ב) שהקסים אינם רואים היטב ג) שהחג בוטל

ד) שהמקום השתנה אך הכוונה והערכים נשמרו

7. מדוע, לדעתכם, הוסיף כותב טקסט 1 את הדוגמה של סבים, הורים וילדים העומדים יחד?

א) כדי להמחיש את הרעיון של רצף בין הדורות ב) כדי לספר על משפחה מסוימת

ג) כדי לתאר את מזג האוויר ד) כדי להסביר את מקור השם

8. איזו שאלה פותח טקסט 3 בפני החברה כולה?

א) איך מגיעים לירושלים ב) מה החלומות המשותפים שלנו ואיך שומרים עליהם

ג) מתי בדיוק חל החג ד) מי הם הקסים

4. בונים משפט

סדרו את המילים וכתבו משפט.

1. אלא / מחויבות / ברית / לרענן / חד־פעמי / איננה / אירוע / שיש (ניגוד: אינה... אלא...)

---

2. שגעז / מאחר / לאמהרית / הקסים / עתיקה / הייתה / שפה / תרגמו (משפט סיבה שמתחיל ב"מאחר ש")

---

3. ההר / הוחלף / בטיילת / אבל / המבט / נשאר (משפט מאוחה של ניגוד)

---

4. כאשר / קהילה / לחזון / הגעגוע / יחד / הופך / מתגעגעת (משפט זמן/תנאי)

5. מתבטאת / ובהתמדה / מנהיגות / רוחנית / בהקשבה (מה מאפיין מנהיגות רוחנית?)

6. ולכן / השלמה / התשובה / הוא / יום / חל / הכיפורים / אחרי / לימי / החג (סיבה ותוצאה עם "ולכן")

5. דקדוק

מילות קישור: ניגוד, סיבה ותוצאה

מילות קישור מבטאות את היחס הלוגי בין חלקי הטקסט. ניגוד: אבל, אולם, אך, לעומת זאת, אף על פי ש... סיבה: כי, משום ש..., מאחר ש..., בגלל. תוצאה: לכן, לפיכך, משום כך, כתוצאה מכך.

1. דורות רבים חיו הרחק מירושלים, ___ הם לא שכחו אותה.

א) אך ב) לכן ג) מאחר ש

2. ___ שגעז הייתה שפה עתיקה, תרגמו הקסים לאמהרית.

א) לפיכך ב) מאחר ג) אולם

3. החג חל חמישים יום אחרי יום הכיפורים; ___ הוא נתפס כהשלמה לימי התשובה.

א) אף על פי ב) כי ג) לפיכך

4. החלום התגשם עבור רבים, ___ החג לא איבד את משמעותו.

א) אולם ב) משום ש ג) כתוצאה מכך

5. הקהילה שמרה על לכידותה ___ הכיסופים המשותפים.

א) לכן ב) בזכות ג) אך

6. הקסים הנגישו את הידע לכולם; ___ כל מתפלל ומתפללת יכלו להשתתף.

א) אף על פי ש ב) מפני ש ג) משום כך

משפט מאוחה ומשפט מורכב

משפט מאוחה מחבר שני משפטים שווי מעמד (ו, אבל, לכן, אולם). משפט מורכב כולל משפט עיקרי ופסוקית התלויה בו (ש..., כאשר..., מאחר ש..., אשר...).

1. "ההר הוחלף בטיילת, אבל המבט נשאר" הוא משפט ___.

א) מאוחה ב) מורכב ג) פשוט

2. "כאשר קהילה מתגעגעת יחד, הגעגוע הופך לחזון" הוא משפט ___.

א) מאוחה ב) מורכב ג) פשוט

3. "הקסים קראו מן האורית" הוא משפט ___.

א) מאוחה ב) מורכב ג) פשוט

4. "בני הקהילה מספרים שהחג מחדש ברית" הוא משפט ___.

א) מורכב ב) מאוחה ג) פשוט

5. "הם צמו והתפללו עד הצהריים" הוא משפט פשוט עם חלקים ___.

א) מורכבים ב) כוללים ג) מאוחים

6. במשפט "מאחר שגעז עתיקה, תרגמו לאמהרית" הפסוקית מבטאת ___.

א) ניגוד ב) סיבה ג) זמן

בניינים

לכל פועל יש שורש ובניין. למשל: התפלל – בניין התפעל; תרגם – פיעל (שורש מרובע); נשאר – נפעל; הנגיש – הפעיל; צם – קל (פעל); הוחלף – הופעל.

1. הפועל "התפללו" הוא בבניין ___.

א) התפעל ב) פיעל ג) נפעל

2. הפועל "הנגישו" הוא בבניין ___.

א) קל ב) הפעיל ג) הופעל

3. הפועל "נשאר" הוא בבניין ___.

א) הפעיל ב) פיעל ג) נפעל

4. הפועל "הוחלף" הוא בבניין ___.

א) הופעל ב) התפעל ג) קל

5. הפועל "חידשו" הוא בבניין ___.

א) נפעל ב) פיעל ג) הפעיל

6. הפועל "התגעגעו" הוא בבניין ___.

א) פיעל ב) פועל ג) התפעל

פסקת טיעון

"מנהיגות אמיתית נמדדת ביכולת לשמור על חזון משותף, ולא בכוח או במעמד." האם אתם מסכימים? כתבו פסקת טיעון של 12–15 שורות, עם דוגמה מחיי בית הספר, מתנועת נוער, מקבוצת ספורט או מן הקהילה (לא מן הפוליטיקה).

1. טענה: הציגו עמדה ברורה ומנומקת כלפי הציטוט, אפשר גם עמדה מסויגת ("אני מסכים/ה בחלקה...").
2. נימוק: פתחו לפחות שני נימוקים, וחברו אותם במילות קישור של סיבה ותוספת (מאחר ש..., יתרה מזו...).
3. דוגמה: הביאו דוגמה מוחשית מן החיים, וגם רמז לטקסט על הקסים, והסבירו כיצד היא מוכיחה את הנימוק.
4. סיכום: הציגו מסקנה במילת תוצאה (לפיכך, משום כך) והתייחסו בקצרה לעמדה הנגדית.

חלק ג׳ – מדברים וכותבים 🗣️

💬 ביטויים מהחג

ביטוי	מה זה?
חידוש ברית	התחייבות מחודשת לערכים ולקשר; לב החג.
בשנה הבאה בירושלים	משפט של תקווה, נאמר בסיום התפילה.
כיסופים	געגועים עזים; בהקשר החג – לירושלים, כחזון משותף.
מנהיגות רוחנית	סמכות הנובעת מידע, מיושרה ומחזון – לא מכוח.
רצף בין־דורי	העברת מסורת וזיכרון מדור לדור.
לשאת את עיניו אל	ביטוי ספרותי לציפייה ולתקווה.
חג סיגד שמח!	ברכה ביום החג, לכל אחד ואחת.

✍️ זהות, זיכרון וחזון – חיבור אישי

כתבו מסה קצרה (12–15 שורות) על אחד הרעיונות: חידוש ברית, מנהיגות רוחנית או כיסופים כחוסן. אפשר לקשור לחוויה אישית, משפחתית או קהילתית, או לכתוב באופן עקרוני. השיתוף רשות.

פתיחות: הרעיון מן החג שעורר בי מחשבה הוא… / לדעתי, זהות נבנית מתוך… / מנהיג או מנהיגה שהשפיעו עליי בדרך שקטה… / חלום משותף שאני מכיר/ה הוא… / בדומה לקסים, גם בימינו… / אולם יש לזכור ש… / לפיכך אני מסיק/ה ש…

מילים שיעזרו: זהות • זיכרון • מחויבות • רצף • חזון • לכידות • חוסן • ענווה • הנגשה • השראה • אולם • לפיכך • מאחר ש

כרטיס יציאה

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

1. משפט אחד מן הטקסטים שאני רוצה לזכור, ולמה: ...

2. מילת קישור אחת שהשתמשתי בה היום וסוג היחס שהיא מבטאת: ...

3. שאלה פתוחה שנשארה לי על זהות, זיכרון או מנהיגות: ...

איך הרגשתי? 🤔 🙂 😀